

16.45 – 18.00

Presentationer - Abstracts

2a. Tema Skolutveckling och lärande sal B1 113	sid. 2
2b. Tema Skolutveckling och lärande sal B1 133	sid. 6
2c. Tema Profession och karriärutveckling sal B1 114	sid. 10
2d. Tema Profession och karriärutveckling sal B1 116	sid. 14
2e. Tema Övrigt sal B1 132	sid. 18

2a. Tema Skolutveckling och lärande, sal B1 113

En förändrad matematikundervisning – utmaningar och vinster.

Cecilia Kilhamn, Christina Skodras, Britt Holmberg, Susanne Frisk,
Göteborgs universitet

Syfte/mål

Studiens syfte är att undersöka hur lärare upplever implementeringen av ett nytt arbetssätt i matematik vars syfte är att öka elevernas möjligheter att reflektera och matematisera. Vilka vinster med det nya arbetssättet lyfts av lärarna? Vilka är utmaningarna när lärarrollen förändras?

Metod

Studien bygger på intervjuer med fem lärare på en skola i Sverige som under tre terminer deltagit i ett utvecklingsprojekt i samarbete med forskare vid Göteborgs Universitet.

Teoretisk inramning

Projektet står för ett förhållningssätt till matematikundervisning som bygger på att eleverna arbetar som matematiker: de utforskar – reflekterar – kommunicerar (Freudenthal 1968, 1991; Fosnot, 2001; Treffers, 1993; van den Heuvel-Panhuizen, 2003). Datamaterialet analyseras för att identifiera vilka sociala och psykologiska aspekter av klassrumspraktiken (Yackel & Cobb, 1996) som framstår för lärarna som svåra att förändra, och vilka aspekter som stöds av det nya arbetssättet. Lärarnas uttalanden kategoriseras i relation till de olika nivåer ramverket beskriver och kopplas till Ernest (1989) beskrivningar av lärarrollen som "instructor, explainer, facilitator".

Förväntade slutsatser

Tentativa resultat indikerar att lärarna ser svårigheter relaterade till det sociala perspektivet såsom förändring av klassrumsnormer. Svårigheter av mer psykologisk karaktär handlar om brister i den egna ämneskunskapen och förmågan att ta till sig litteratur på engelska. Lärarna uttrycker positiva förändringar i sin egen roll och en rörelse från "explainer" mot "facilitator".

Relevans för pedagogiskt arbete

Studien belyser vikten av att etablera rutiner som skapar nya normer i klassrummet. Lärarna uttrycker att det implementerade arbetssättet ger dem verktyg att arbeta mot målet att utveckla elevernas förmåga att resonera i matematik som är framskrivna i Lgr11.

Källor

- Ernest, Paul. (1998). The impact of beliefs on the teaching of mathematics, i P. Ernest (red) Mathematics teaching: the state of the art. London, Falmer Press. 249-254.
- Freudenthal, Hans. (1968). Why to teach mathematics so as to be useful. Educational studies in mathematics, 1(1), 3-8.
- Freudenthal, Hans. (1991). Revisiting mathematics education: China lectures. Hingham, MA: Kluwer Academic Publishers.
- Fosnot, C., & Dolk, M. (2001). Young mathematicians at work-constructing number sense, addition and subtraction. Portsmouth: Heinemann.
- Treffers, A. (1993). Wiskobas and Freudenthal realistic mathematics education. Educational studies in mathematics, 25, 89-108.
- van den Heuvel-Panhuizen, M. (2003). The didactical use of models in realistic mathematics education: an example from a longitudinal trajectory on percentage. Educational studies in mathematics, 54, 9-35.
- Yackel, E., & Cobb, Paul. (1996). Sociomathematical norms, argumentation, and autonomy in mathematics. Journal for Research in Mathematics Education, 27, 458-477.

Att undersöka en praktik.

Lena Karlberg, Anette Forsten Seisser, Katina Thelin, Karlstads universitet & Uppsala universitet

---

Syfte/mål

Syftet är att beskriva och diskutera hur praktikarkitekturer kan användas för att förstå och utveckla olika praktiker inom rektorsprogrammet

Metod

Empiri hämtas från två olika studier där praktikarkitekturer tillämpats på olika sätt inom ramen för skolledarkursen i det nationella rektorsprogrammet. I den ena studien ska praktikarkitekturer användas som teoretiskt ramverk för att granska och analysera vår praktik som utbildningsledare. I den andra studien riktas uppmärksamheten mot kursdeltagarnas ledar- och lärandepraktik och rektorsutbildares undervisningspraktik. Self-studies.

Teoretisk inramning

Praktik är ett begrepp som förstås olika utifrån olika teoretiska ansatser. Idag finns ingen enhetlig praktikorienterad teori, utan de uppvisar både likheter och skillnader i hur de betraktar och undersöker praktiken. Det som förenar är att samtliga sätter praktiken i förgrunden.

Praktikarkitekturteorin (Kemmis & Grootenboer, 2008) är en praktikteori som baseras på en ontologi där den sociala världen ses som ett resultat av olika praktiker. En praktik förstås i sin tur som något som konstitueras och förenas av det som sägs (sayings) och görs (doings) samt hur individerna relaterar (relatings) till varandra och till annat inom och utanför en specifik praktik. Ingen av dem kan stå ensam, utan var och en är avhängig övriga två. Praktikarkitekturerna utgörs av praktikens omgivande arrangemang och är de som möjliggör och begränsar utveckling av en specifik praktik. De är påtagliga och handgripliga och framträder i tre intersubjektiva medier; det semantiska, det fysiska och det sociala.

Förväntade slutsatser

Att öka kunskapen om praktikarkitekturers användbarhet i rektorsprogrammets skolledarskapskurs. **Relevans för pedagogiskt arbete**

Ambitionen är att arbetet ska bli ett bidrag till kunskap om hur praktikinära forskning kan utformas samt hur en praktik kan utvecklas.

Var finns skrivdidaktiken i svenskläraryrket kursplaner?

Helene Winzell, Linköpings universitet

Syfte/mål

Vårt samhälle bygger alltmer på skriftlig kommunikation; god skrivförmåga är en framgångsfaktor för såväl individ som kollektiv. Detta avspeglas också i vårt utbildningssystem, exempelvis genom att en betydande del av gymnasieämnet svenska handlar om att utveckla elevernas skriftliga kompetens. Av denna anledning är det av största vikt att svensklärare har de kunskaper som behövs i ett skrivutvecklande arbete. Sådana kunskaper måste utvecklas i ämnesläraryrket.

Syftet med presentationen är att synliggöra hur skrivdidaktiken som kunskapsområde framställs och förmedlas i kursplaner i ämnet svenska vid samtliga lärosäten som erbjuder ämnesläraryrket med inriktning mot gymnasiet. Vilken följd får denna framställning för lärarstudentens uppfattning om skrivdidaktiken som en del av svenskämnet och svenskläraren som skrivdidaktiker, och hur påverkar det deras möjlighet att uppfatta skrivdidaktiken som komplext kompetensområde?

Metod

Kvalitativ innehållsanalys och diskursanalys av kursplaner Teoretisk inramning Kritisk diskursteori, PCK (Shulman), Ivanič.

Förväntade slutsatser

En tidig analys visar att skrivdidaktiken förmedlas i mycket olika omfattning i olika lärosätens kursplaner och att den retoriska förmedlingen av skrivdidaktik i vissa fall är knapphändig.

Ämnesteoretiska aspekter som språk och text explicitgörs i relativt hög grad till skillnad från ämnesdidaktiska aspekter som rör skrivutveckling och skrivundervisning.

Relevans för pedagogiskt arbete

Den kunskap om och förståelse av skrivande och skrivundervisning som svensklärare utvecklar under läraryrket är avgörande för skrivundervisningens kvalitet i läraryrket och utgör basen för en central del av svenskläraryrket.

Att arbeta med förändring – En studie om hur lärare navigerar mellan teori och praktik.

Louise Frey, Göteborgs universitet

Syfte/mål

Syftet med studien är att undersöka hur det sker en omvandling av policytext till planering och rutiner i lärares vardagliga praktik, uttryckt i organiserade fokusgruppssamtal. I ljuset av det även förstå hur lärarens professionella agens uppstår. Hur navigerar lärare mellan innehållet i texterna, den egna praktiken och deras egna erfarenheter? Avsikten med studien är att lägga fokus på denna balansgång och placera denna spänning i centrum för analysen.

Metod

Metoden är fokusgruppssamtal för att fånga lärares tankebanor, idéer och åsikter om innehållet i en policytext, mer specifikt ett allmänt råd Arbeta med extra anpassning, särskilt stöd och åtgärdsprogram. Fokusgrupp som metod gör det möjligt att empiriskt fånga dels lärarnas individuella utsagor, men också lärarnas kollektiva utsagor om ämnet i fråga och den interaktion som sker mellan deltagare och ämnet de diskuterar, samt den praktik de befinner sig i (Wibeck, 2000, 2010).

Teoretisk inramning

Som teoretiskt ramverk utgår jag från Praktikteori och begreppen aktion – struktur. Analysbegreppen kommer från Teacher Agency - an Ecological Approach, med dess modell av olika dimensioner för att undersöka vad som hindrar eller främjar agens för lärarna i denna praktik.

Förväntade slutsatser

Detta resultat kan vara nyttig kunskap vid all slags skolutveckling, nämligen att förstå interaktionen mellan lärare vid samtal av till exempel en policytext. I ljuset av lärarnas dialog försöker jag identifiera vad lärarna gör och hur deras professionella agens fungerar i denna praktik. Pantić (2014) menar att det inte finns så mycket klarhet om vilken slags förändring lärare förväntas bidra med. Det saknas även empirisk evidens om på vilka sätt lärares agens fungerar eller verkar i skolor och menar att det behövs ett klagörande av syftet och innehållet av en sådan agens i relation till en specifik förändring. Tanken är att denna undersökning ska vara ett bidrag till klagörandet hur lärares agens fungerar och bidra till empirisk evidens.

Relevans för pedagogiskt arbete

Dagens samhällsdebatt skulle breddas och fördjupas av ett visat intresse för att undersöka och förstå hur lärarens professionella agens uppstår och om denna agens har betydelse för utveckling av lärarens lärande både individuellt och kollektivt samt som förändringsagenter i skolutveckling.

2b. Tema Skolutveckling och lärande, sal B1 133

Besjälning av träd som ett steg att förebygga växtblindhet - En aktionsforskningsstudie av Storylinearbete i år 2 och 6.

Margaretha Häggström, Charlotte Georén Sprung, Linus Djurstedt, Göteborgs universitet

---

Syfte/mål

Att undersöka om storylineundervisning med syfte att skapa personlig relation till växter kan bidra till elevers utveckling av ekologisk litteracitet, dvs förståelse för växter och deras funktion i olika ekosystem. Ytterligare ett syfte är att undersöka elevers uppfattning av denna storylineundervisning och vad de menar att de har lärt sig.

Metod

Aktionsforskningsstudie med deltagande observation och samtal samt datainsamling av elevarbeten i form av bild-, film- och textproduktion. Aktionsforskningen bygger på deltagande och samverkan, demokratiska ideal och en nära koppling mellan teori och praktik. I föreliggande studie får det konsekvenser för klassrumsarbetet såväl som i forskningsgruppen.

Teoretisk inramning

Studien har ett fenomenologiskt perspektiv där elevernas livsvärld står i centrum. I detta paper fokuseras särskilt intersubjektivitet och den levda kroppen. Centrala begrepp i studien är växtblindhet och ekologisk litteracitet. Studien relaterar också till utbildning för hållbar utveckling.

Förväntade slutsatser

Vår intention är att se huruvida en medvetet planerad Storyline med tydligt syfte kan bidra till elevers utveckling av ekologisk litteracitet. Vår förhoppning är att se någon attitydförändring i elevers förhållningssätt gentemot den omgivande växtligheten i allmänhet och till skogens träd i synnerhet.

Relevans för pedagogiskt arbete

Studiens resultat kan bidra med kunskap om elevers utveckling av ekologisk litteracitet, vilken kan vara användbar för skolutveckling såväl som i lärarutbildning.

Can Collaborative Consultation, based on Communicative Theory, Promote an Inclusive School Culture? A Study of Special Education Professionals' Experiences of, and Reflections on, Leading Collaborative Consultation.
Désirée von Ahlefeld Nisser, Högskolan Dalarna

Syfte/mål

This article contributes to furthering our knowledge of how collaborative consultation, based on communicative theory, can make teachers' learning from, and with, each other an inclusive process, and thus promote an inclusive school culture. The aim is to study special education professionals' experiences of, and reflections on, leading collaborative consultations.

Metod

The data consists of recurrent critical reflection (collaborative meta-consultation) in groups of special education professionals (consultants) and one researcher. The focus of the collaborative meta-consultations (CMC) was on the consultations that the consultants recurrently held with groups of teachers. The data has been analyzed using qualitative content analysis. Besides identifying some basic conditions, certain strategies and approaches have also been identified to make collaborative consultation an inclusive process.

Collaborative consultation can promote an inclusive school culture if the concept of inclusion embraces how professionals collaboratively examine their practice, strategies, and values.

Teoretisk inramning

Paulo Freire's (1972) pedagogy of liberation, which emphasizes dialogical approaches in education and critical thinking, and Jürgen Habermas' (1981/1995) theory of communicative action have been helpful in understanding what should be considered when it comes to collaborative consultation in an educational setting.

Relevans för pedagogiskt arbete

There are pedagogical possibilities in Habermas' theory—and more specifically the three validity claims, i.e., truth, normative rightness, and truthfulness. These claims help to identify what makes collaborative consultation a democratic and inclusive process, and they recognize awareness about ethical values and attitudes. An awareness of what it means to lead collaborative consultation on the basis of communicative theory provides teachers with the ability to learn from, and with, each other in an inclusive way.

Vad, hur och varför i slöjdämnet – textillärares uppfattningar om innehåll och undervisning i relation till kursplanen.

Åsa Jeansson, Umeå universitet

Syfte/mål

Syftet med avhandlingen har varit att söka kunskap om vad som formar gestaltningen av slöjdämnet utifrån hur ämnet tar sig uttryck i aktuell kursplans formuleringar och i textillärares uppfattningar om undervisning och ämnets innehåll och former.

Metod

Med grund i forskarens förförståelse har en hermeneutisk forskningsprocess utformats och utvecklats. Studien omfattar 17 intervjuer med verksamma textillärare. Genom upprepad läsning formades övergripande teman.

Teoretisk inramning

För ett övergripande perspektiv användes en ramfaktormodell med tre policynivåer: formuleringarnivå, transformeringsnivå och genomförandenivå. För ett praktisknära perspektiv användes didaktisk teori med fokus på ämnesdidaktisk analys av studiens empiri. Modeller för didaktiskt tänkande ligger till grund för analys av hur de intervjuade lärarnas uppfattningar påverkar utformningen av slöjdämnet.

Slutsatser

Två nivåer av didaktiskt tänkande angående textillärarnas uppfattningar om syfte, innehåll, undervisning och bedömning framkom i resultatanalysen. Nivåerna formar två ämneskonceptioner angående slöjdämnet, en kursplanenära tolkning utgående från kunskapskraven och en tolkning närmare kunskapsområdet slöjd. Lärarna ansluter till en av dessa eller rör sig mellan dem i olika faser av didaktisk planering och reflektion. Ämneskonceptionerna bidrar till gestaltningen av ämnet som resultatorienterat eller traditionsbundet. Ökat fokus på resultat kan leda till en förändring av ämnesinnehållet.

Relevans för pedagogiskt arbete

Problemområdet bygger på forskarens erfarenheter och förförståelse och härstammar därmed i skolans praktik. Studien omfattar slöjdlärares beskrivningar av uppfattningar och praktisk yrkesverksamhet, därmed får resultaten betydelse för förståelse av slöjdämnet och dess plats i skolkontext och samhälle.

Matematik? – Nej, det handlar bara om sunt förnuft och rätt attityd. En studie av matematikinnehållande aktiviteter i lärlingsvux inom detaljhandeln.

Charlotte Arkenback-Sundström, Eductus

Syfte/mål

Studiens syfte är dels att utveckla kunskaper om matematikinnehållande aktiviteter i lärlingsvux inom detaljhandeln. Dels att förstå hur utvecklingen av matematikinnehållande yrkeskompetenser möjliggörs och begränsas genom de kulturellt-diskursiva, materiellt-ekonomiska och socialt-politiska arrangemang som är en förutsättning för utbildningens lärandepraktiker.

Metod

I studien används etnografiska forskningsmetoder såsom observation, skuggning, intervju, loggbok, grupphandledning, foto och ljudupptagning. För att få ökad kunskap om vad arbetsplatsförlagt lärande i butikssäljarutbildningen kan innebära inleddes den empiriska processen med en förstudie genom aktionsforskning tillsammans med en grupp lärlingar på B-skolan. Genom aktionsforskningsstudien etablerades en förtroendefull relation till lärlingarna, vilket underlättade tillträdet till deras lärandepraktiker på olika arbetsplatser och ökade kvaliteten på den empiri som producerades.

Teoretisk inramning

Teorin om praktikarkitekturer (Kemmis & Grootenboer, 2008) används som teoretisk lins och analysverktyg i kombination med en för studien utvecklad matematisk referensram.

Slutsatser

Studiens resultat visar att spatialt tänkande är en del av yrkesmatematiken. Lärlingens och handledarens dispositioner i form av spatialt tänkande och spatiala erfarenheter möjliggör och begränsar det lärande som sker i olika praktiker. Systematisk reflektion och dialog är lärandeverktyg som leder till utveckling av matematikinnehållande yrkeskompetenser. Handledare och lärlingar kopplar matematik till kassan. Det saknas samarbete och partnerskap mellan ingående parter kring lärlingsvux.

Relevans för pedagogiskt arbete

Kunskap om matematikinnehållande aktiviteter och praktikarkitekturer kring arbetsplatsers lärandepraktiker är relevant för utveckling av innehåll och struktur i vuxenutbildningens yrkesutbildningar och deras genomförande i skola och på arbetsplats.

Källor

- Arkenback-Sundström, C. (2013). Grupphandledning i Matematik. Dialogen - en väg att utveckla vuxnas matematikkompetenser. (Magisteruppsats). Göteborg: Institutionen för pedagogik och specialpedagogik, Göteborgs universitet. Hämtat från <http://hdl.handle.net/2077/32489>
- Kemmis, S., & Grootenboer, P. (2008). Situating praxis in practice: Practice architectures and the cultural, social and material conditions for practice. i S. Kemmis, & T. Smith (Red.), *Enabling Praxis Challenges for Education* (ss. 37-62). Rotterdam: Sense Publishers. Hämtat från <https://www.sensepublishers.com/media/363-enabling-praxis.pdf>

2c. Tema Profession och karriärutveckling, sal B1 114

Fritidslärare – en profession i ständig rörelse.

Jan Gustafsson, Björn Haglund & Karin Lager, Göteborgs universitet

---

Syfte/mål

Lärare i fritidshem/fritids som profession har svårt att formulera sitt eget kunskapsfält vilket enligt professionsteorin krävs för att tydliggöra professionens egen logik (Brante, 2014). Syftet med föreliggande studie är att beskriva och undersöka lärare i fritidshem professionsutveckling och logik mellan 1880-talet och 2017.

Metod

Metoden är diskursanalys (Fairclough, 2013) av policydokument, historiska texter och tidigare forskning i syfte att identifiera och beskriva de diskurser som strukturerar professionens kunskapsfält och logik mellan 1880-talet och 2017.

Teoretisk inramning

Teoretiskt utgår studien från professionsteori (Brante, 2014) och en framträdande roll i vår analys har de analytiska begreppen ontologisk modell och professionslogik.

Förväntade slutsatser

En preliminär analys visar att professionen mellan 1880-talet och 2017 har varit i ständig rörelse och arbetet inom ramen för fem olika ontologiska modeller baserade på olika professionslogiker. De ontologiska modellerna är Arbetsstugan ca (1887–1940), Eftermiddagshemmet (1940–1960), det Fristående fritidshemmet (1960-1985), det Integrerade fritidshemmet (1985-2008) och det Didaktiska fritidshemmet (2008 -). Dessa fem ontologiska modeller finns representerade i både lärarutbildning och fritidshemmets verksamhet vilket kan vara en förklaring till professionens svårighet att definiera ett tydligt kunskapsfält.

Relevans för pedagogiskt arbete

Studien och analysen har stor relevans för både lärarutbildning och pedagogiskt arbete i fritidshem. För verksamma lärare i fritidshem är det av stor vikt att vara medveten om att professionen i sin praktik använder sig av olika ontologiska modeller och logiker. Likaså bör detta bli ett innehåll i lärarutbildningen och kan ses som ett led i att stärka och tydliggöra professionens kunskapsfält.

Elevhälsoteam och lärarlag – professioners maktförskjutningar. Anita Norlund, Högskolan i Borås

---

Syfte/mål

Syftet med presentationen är att bidra med förståelse för nutida maktförskjutningar där en del av det pedagogiska ansvaret läggs över på elevhälsoprofessionen.

Metod

Underlaget för studien utgörs av 28 fokusgruppsintervjuer, hälften genomförda med elevhälsoteam och hälften med lärarlag, båda tillhörande grundskolan. Intervjuerna gjordes i två olika kommuner i västsvenska kommuner med olika demografiska egenskaper men med liknande treåriga projekt.

Teoretisk inramning

Intervjufrågorna skapades utifrån teorin om praktikarkitekturer (Kemmis et al., 2014) och dess tre typer av manifestationer i en praktik; sayings (det som uttrycks), doings (det som görs) och relatings (interaktion och relationer). En inzoomning (Nicolini, 2012) av de studerade praktikerna visar att elevhälsoteam tagit på sig stort ansvar och exempelvis infört hemklassrum för elever trots lärares protester. En utzoomning indikerar att en ny skollag (SFS 2010:800, 29 kap. 8 §), vilken enligt teorin om praktikarkitekturer ska ses som ett socialt-politiskt arrangemang som påverkar relatings, har möjliggjort denna typ av maktförskjutningar. Andra arrangemang är de kulturellt-diskursiva (kopplat till sayings) och materiellt-ekonomiska (kopplat till doings).

Förväntade slutsatser

Även utanför Sverige syns professioner med orientering mot hälsofrågor expandera (Tomlinson, 2012). Slutsatser av studien kan sammantaget dras om konsekvenser för lärarprofessionen och denna professions position i en eventuellt förminskande samtida förändringsprocess.

Relevans för pedagogiskt arbete

Presentationen bidrar med kunskap om lärarprofessionens villkor.

Källor

- Kemmis, S., Wilkinson, J., Edwards-Groves, C., Hardy, I., Grootenboer, P. & Bristol, L. (2014). *Changing Practices, Changing Education*. Singapore: Springer Verlag.
- Nicolini, D. (2012). *Practice theory, work, and organization: an introduction*. 1. ed. Oxford: Oxford University Press.
- SFS 2010:800. Skollag. Stockholm: Utbildningsdepartementet.
- Tomlinson, S. (2012). The irresistible rise of the SEN industry. *Oxford Review of Education*, 38(3), 267- 286.

Följsamhet och motsträvighet: Hur lärare i förskoleklass skapar mening i och om en ny läroplanstext.

Lina Lago, Linköpings universitet & Helena Ackesjö, Linnéuniversitetet

---

Syfte/mål

Syftet är att undersöka hur lärare i förskoleklass skapar mening i och om den nya läroplanskapitel för förskoleklass som kom 2016 samt hur de rekontextualiserar denna till befintlig praktik. Detta görs med fokus på hur förskoleklasslärare, i sitt tal om policy och praktik, skapar mening i vad det nya läroplanskapitlet innebär.

Metod

Denna del av projektet bygger på återkommande gruppintervjuer med lärare i förskoleklass på tre olika skolor i tre olika kommuner.

Teoretisk inramning

I projektet används nyinstitutionell teoribildning samt policy enactment-teori. Dessa utgångspunkter bidrar med teorier relationen mellan policy och praktik. Metodologin innefattar tolkningar av hur policy rekontextualiseras i en specifik kontext, det vill säga hur lärare skapar mening i och omsätter och använder policy i undervisningens praktik

Förväntade slutsatser

Att tolka och begripliggöra ny policy visar sig vara en komplex process. Resultaten visar att förskoleklasslärarna samtidigt är både följsamma och motsträviga till den nya läroplanstexten. Läroplanstexten blir både en möjlighet för praktiken att utvecklas men också en risk, då man vill försvara sin profession. Förskoleklasslärarnas följsamhet mot den nya policyn visar sig när de talar om policy som ett verktyg för att bekräfta och utveckla befintlig praktik. Här synliggörs en spänning mellan policy och praktik.

Relevans för pedagogiskt arbete

Studien är relevant i förhållande till pedagogiskt arbete då den fokuserar på mötet mellan policy och pedagogisk praktik och tar fasta på förskoleklasslärares pedagogiska arbete med att implementera ny policy.

Kampen om läraryrkets kunskap.

Stina Westerlund, Erik Sigurdson & Kristina Hansson, Umeå universitet/Piteå kommun

---

Syfte/mål

Projektets övergripande syfte är att studera dilemman som uppstår i mötet mellan akademi och kommun kring integrering av vetenskapligt förhållningsätt i skolan (akademisering) och lärares yrkespraktik (professionalisering).

Metod

Projektet utgår från en kvalitativ ansats baserat på fallstudiemetodologi. En fallstudie förutsätter många olika datakällor och datainsamlingsmetoder vilket är en nödvändighet för att studera de olika perspektiv och nivåer projektet utgår från. Vi använder olika datainsamlingsmetoder, exempelvis dokumentstudier, intervjuer, spontana samtal observationer och fältanteckningar.

Teoretisk inramning

Projektet baserar sig på tidigare genomförda studier där deltagare i forskargruppen bidragit med inspiration till projektet. Bland annat studier av lärares uppfattningar av karriär. Samtliga studier visar att skifte från utveckling till inre styrning är betydelsefull för att studera akademisering ur ett kunskapsperspektiv. Projektets teoretiska utgångspunkt ligger därför inom fältet policy enactment, dvs, hur policy görs. Genom en kombination av aktivitetsteori och diskursteori studeras formandet av policyns idéer och idéernas tillämpning i skolvardagen.

Förväntade slutsatser

Med stöd av de teoretiska utgångspunkterna avser projektet att gå bortom synen på integrering av vetenskapligt förhållningssätt som ett linjärt förhållande mellan policy och praktik och istället belysa dess komplexitet i ett mer ekologiskt eller strukturellt perspektiv.

Relevans för pedagogiskt arbete

Projektet är relevant för Pedagogiskt arbete eftersom det tar sin utgångspunkt i skolans praktik och ingår som en del i ett större satsning på lärares professionsutveckling i Piteå kommun.

2d. Profession och karriärutveckling, sal B1 116

Grundlärarens professionella kunskapsbas – pedagogiska diskurser i lärarutbildningens examinationspraktik.

Catarina Player Koro & Lena Sjöberg, Göteborgs universitet, Högskolan Väst

---

Syfte/mål

Studien syfte är att undersöka hur de policyidéer som uttrycks i reformtexter till lärarutbildningen, och då särskilt betänkandet med namnet "En Hållbar lärarutbildning" (SOU2008:109), har transformerats till en lokal lärarutbildningspraktik. Studien inriktar sig mot grundlärarutbildningens examinationspraktik och försöker dels svara på frågan hur nationell policy transformerats, distribuerats och omsatts till pedagogisk praktik, och dels vilka pedagogiska diskurser som opererar i lärarutbildningens examinationspraktik och som därigenom inverkar på grundläraryrkets professionella kunskapsbas och professionella identitet.

Metod

Studien kombinerar en teoretiskt grundad kvalitativ innehållsanalys med en undersökande faktoranalys. Det empiriska underlaget består av samtliga kursplaner, studieguider (49 st) och examinationsuppgifter (322 st) i Grundlärarprogrammets inriktningar F-3 och 4-6 på ett utvalt lärosäte.

Teoretisk inramning

Som teoretisk inramning för studien används analytiska begrepp från Bernsteins utbildningssociologiska teorier. De analytiska huvudbegrepp som används är 'pedagogic device' och 'pedagogic discourses'

Förväntade slutsatser

Studien visar att grundlärarutbildningen präglas av ett antal parallella examinationspraktiker som kan spåras till utbildningens olika innehåll/delar. Studien visar också att ämnesdidaktiska inslag och horisontella kunskapsstrukturer präglar examinationspraktiken, vilket påverkar lärarnas kunskapsbas och identitet, men också kan påverka lärarnas professionalitet.

Relevans för pedagogiskt arbete

De kunskaper och kompetenser lärarstudenter får möta och visa i lärarutbildningen får stor betydelse för det pedagogiska arbete de kommer att (kunna) genomföra i deras framtida pedagogiska arbete.

Prestationsinriktad skolkultur och gymnasielärares arbete.

Marianne Dovemark & Ann-Sofie Holm, Göteborgs universitet

Syfte/mål

Syftet är att beskriva och analysera hur gymnasielärare förhåller sig till och hanterar de krav som ställs på dem inom den prestationsinriktade kultur de är en del av.

Metod

Studien ingår som en del i forskningsprojektet Inkluderande och konkurrerande? och baseras huvudsakligen på halvstrukturerade intervjuer med ett trettiotal gymnasielärare. Därutöver ingår även fältanteckningar från ett antal klassrumsobservationer, öppna hus och gymnasieässor.

Teoretisk inramning

Ball's begrepp ontological insecurity (Ball 2003) och fabrication (Ball 2004) Barber's (2010) begrepp deliverology.

Förväntade slutsatser

Även om det finns skillnader i lärares arbetsuppgifter och uppdrag beroende på vilket stadie de arbetar, uttrycks liknande uppfattningar om en genomgripande och förstärkt prestationsinriktad kultur i skolan. Förändringen innebär inte bara ökad arbetsbelastning och stress som kan relateras till bedömning och administrativt arbete; det innebär också att lärarna förväntas marknadsföra sina skolor.

Relevans för pedagogiskt arbete

Handlar primärt om lärares arbete.

Att bli lärare – lärarstudenter berättar om händelser som berört dem på deras VFU.

Ola Henricsson, Göteborgs universitet

Syfte/mål

Syftet är att belysa hur fyra lärarstudenter använder sitt muntliga berättande för att skapa mening åt och samtidigt dela sina levda erfarenheter från sin VFU i grundskolan.

Metod

Genom att analysera en videoinspelning av lärarstudenternas narrationer, kommer undersökningen fokusera på innehållet såväl som hur lärarstudenterna förkroppsligar narrationen.

Teoretisk inramning

Teoretisk utgångspunkt i denna studie är hermeneutisk – fenomenologisk för att med det perspektivet kunna uppnå syftet att beskriva levda erfarenheter. Speciellt intresse i den här studien är fenomenologins utgångspunkt i den levda kroppen (Merleau-Ponty 1962) och hermeneutikens betoning av narrativitet (Ricoeur 1979; van Manen, 1991) för att skapa mening och dela levda erfarenheter.

Förväntade slutsatser

Vid analysen av berättandet visar det sig att studenterna lyfter tvetydigheter och olösta konflikter, inte sällan i relation till enskilda elever, och i den narrativa strukturen erbjuder de sedan lösningar. Vid sidan av det innehållsliga visar resultaten att muntligt berättande kan förklaras ur ett interkorporiellt perspektiv. Gester visar sig ha betydelse för hur lyssnare förstår viktiga händelser och känslor som delas i berättelsen eftersom gesterna är kontextberoende och specifika, till skillnad från talat språk som är standardiserat och strukturerat.

Relevans för pedagogiskt arbete

Lärarstudenter uppskattar att få dela sina erfarenheter från sin VFU muntligen på praxisseminarier och i den här studien belyser jag varför de gör det ur ett vetenskapligt perspektiv genom att föreslå: att deras berättande ramar in problem, omsorger, tvetydigheter och motsägelser i pedagogisk praktik. Eftersom slutet eller lösningen är central i den narrativa strukturen erbjuder berättandet lösningar på uppkomna problem. Dessutom är den kroppsliga dimensionen av muntligt berättande betydelsefull där studenterna visualiserar känslomässiga och personliga perspektiv på deras lärartillblivelse.

En uppdelad yrkeskår? – Lärares förväntningar på yrket 1993–2016

Per Lindqvist & Ulla-Karin Nordänger, Linnéuniversitet

Syfte/mål

Syftet är att beskriva lärares utsagor om förväntningar över en tjugofemårsperiod och relatera dem till mera övergripande analyser av relationen mellan lärares handlingsutrymme och den nya styrningen

Metod

En longitudinell studie där vi genom ett unikt material har haft möjlighet att följa en avgångsgrupp

lärostuderanter (N= 87, 1–7 lärare) från examen 1993 fram till 2016. Bortfallet i studien är extremt lågt (17 % efter 23 år).

Teoretisk inramning

Data har analyserats med hjälp av teori om professionell diskretion (se t.ex. Evetts, 2009) och professionell bifurkation (t.ex. Jakobsson & Sahlin-Andersson, 1995).

Förväntade slutsatser

I analyserna kan vi se spår av hur en professionell bifurkation verkar ha uppstått inom yrket. D.v.s. en

intern uppdelning av medlemmarna, där några upplever en hög grad av professionell diskretion medan andra upplever sig fråntagna professionella frihetsgrader.

De allra flesta av lärarna ser, efter 20 år i yrket, framtiden an med tillförsikt. Cirka en tredjedel uppger dessutom att de upplever ett stort mått av professionellt handlingsutrymme. Denna grupp kopplar emellertid sina framtida förväntningar till ett handlingsutrymme som har förflyttat sig bort från det traditionella, undervisningsrelaterade, frirum som de vid inträdet i yrket kopplade sina förväntningar till. Den professionella diskretionen kopplas istället till nyare marknadsmodeller för styrning.

Å andra sidan ser vi att den nya styrningen uppges som helt avgörande för andra lärares beslut att lämna yrket och att majoriteten av de aktiva lärarna, samt de som kan tänka sig att återvända, beskriver ett dystert nuläge men sätter sitt hopp till återupprättandet av ett mera traditionellt frirum.

Relevans för pedagogiskt arbete

Bifurkationen av lärare pekar på att vissa förgivna taganden, när det gäller beskrivningar av såväl

betingelser, intentioner och attityder som omgärdar nutida lärararbete som de strategier som sätts i spel för att göra arbetet hanterbart och effektivt, behöver utmanas? Resultatet pekar också på att det professionella handlingsutrymmet måste beaktas i diskussionen om hur vi rekryterar, behåller eller återvinner erfarna lärare.

2e. Tema Övrigt, sal B1 132

Ungas framtidsval – hela skolans ansvar
Ann-Sofie Holm, Göteborgs universitet

Syfte/mål

Då utbudet av valalternativ (av gymnasieutbildning, arbete, fortsatta studier osv) ökat kraftigt under senare år har också elevers behov av vägledning ökat. Enligt grundskolans läroplan är det hela skolans ansvar att elever får ett gott stöd att göra sina framtidsval. Rektorer, lärare och vägledare axlar således gemensamt ansvaret för studie- och yrkesvägledning. Studier visar dock att detta stöd ofta är ganska svagt i den svenska skolan. Syftet med detta paper är att undersöka vilken vägledning och karriärlärande som elever på högstadiet erbjuds och hur unga själva beskriver sina tankar inför gymnasievalet. Vilket stöd och vilka aktiviteter erbjuds elever inför sitt karriärval? Hur ser samarbetet ut mellan rektorer, lärare och vägledare rörande detta? Hur ser eleverna på det stöd som erbjuds?

Metod

I papret presenteras preliminära resultat från ett nyligen påbörjat forskningsprojekt "Lära för karriärvalet". Det empiriska underlaget utgörs av a) intervjuer med elever, lärare och vägledare samt b) observationer av olika vägledaraktiviteter på några skolor i en storstadskommun.

Teoretisk inramning

Studiens teoretiska inramning utgörs av Hodkinson och Sparkes (1997) karriärvalsteori, vilken beskriver hur individer gör sina val inom den egna "handlingshorisonten".

Förväntade slutsatser

Då studiens analyser ännu inte påbörjats går det inte att uttala sig om preliminära slutsatser ännu.

Relevans för pedagogiskt arbete

Studien har relevans för pedagogiskt arbetet så till vida att den bidrar med ökad kunskap om hur lärare, rektorer och vägledare kan bidra till ett medvetet och systematiskt stöd för ungas karriärlärande.

En studie om framställning av berättande bilder i skolans bildundervisning.
Frida Marklund, Umeå universitet

Syfte/mål

Syftet är att kritiskt granska bildämnets förutsättningar att arbeta med framställning av berättande bilder som knyts till elevers egna erfarenheter, åsikter och upplevelser. En utgångspunkt i studien är att arbetet med berättande bilder betraktas som en social och kulturell praktik, där olika diskurser påverkar det berättande som ges utrymme i undervisningen. Ett mer övergripande syfte är att öka förståelsen för hur ett centralt innehåll i ämnet implementeras, samt vilka normer och värderingar som ämnet traderar.

Metod

Studien är inspirerad av etnografisk metod (observationer, intervjuer, dokumentanalys, bildanalys) och följer fyra klasser i årskurs 8 och 9, på två olika skolor, som arbetar med framställning av berättande bilder.

Teoretisk inramning

I studien används Bernsteins kodteori, vilken kombineras med teoretiska analysverktyg hämtade från genusteori och bildsemiotik.

Förväntade slutsatser

Kunskapsinnehållet är komplext då det förenar flera kunskapsområden i ämnet, vilket leder till stor skillnad i elevernas grad av förståelse av uppgiften, samt måluppfyllelse. Förmåga att framställa bilder betonas på bekostnad av kommunikativ förmåga. I de fall bildarbetet knyts till elevens egen person förstärks könsstereotypa mönster i bilderna.

Relevans för pedagogiskt arbete

Bild är ett relativt outforskat skolämne både inom det utbildningsvetenskapliga fältet och inom pedagogiskt arbete. Metoderna i föreliggande studie är vanliga inom fältet, däremot är det teoretiska ramverket mindre vanligt förekommande. Med sin praktknära ansats och sitt kunskapsbidrag inom ett ämnesområde i behov av starkare vetenskaplig förankring, är studien relevant för såväl lärare som för fortsatt forskning.

Praxisteori i kölvattnet av breddad rekrytering – scaffoldingmodell som stöd för att förstå sambandet mellan teoretiska perspektiv och praktisk verksamhet.
Margaretha Häggström & Anna Udén, Göteborgs universitet

Syfte/mål

Att utgöra ett diskussionsinlägg kring den breddade rekryteringen och de behov av utvecklad inkluderande undervisning som uppstår som en följd därav. Yttermera avser vi att presentera en scaffoldingmodell som kan utgöra ett medierande verktyg för studenten i förståelsen av hur teori och praktik kan tänkas kopplas samman.

Frågeställning:

- Vad kan vi göra för att möta alla våra studenter i kölvattnet av en breddad rekrytering?
- Hur kan teoretisk kunskap kopplas till praktisk verksamhet och vice versa så att denna koppling tydliggörs?
- Hur kan vi tillgodose studenters behov av tydlighet och delaktighet?

Metod

Scaffoldingmodellen är framtagen utifrån en teoretisk bas. Två pilotstudier har genomförts. En via enkätundersökning i en studentgrupp bestående av ca 60 studenter, en genom närläsning av studenternas examensarbeten som bestod av vetenskaplig poster.

Teoretisk inramning:

Består av scaffolding theory med grund i Bruners teorier om stöttning, vilken har stark korrelation till sociokulturella teorier och begreppet zone of proximal development. Vikten av struktur, återvändande till tidigare inhämtad kunskap och interaktion är centralt.

Förväntade slutsatser

Aktivt användande av scaffoldingmodellen i undervisning ökar studentens möjlighet att koppla samman teori och praktik. Modellen är vårt bidrag att stötta och inkludera studenter och tillgodose deras behov av tydlighet och delaktighet.

Relevans för pedagogiskt arbete

Relevansen är tvåfaldig. Dels för utveckling av högskolepedagogiskt arbete, dels i förlängning för det pedagogiska arbete lärarstudenter kommer att utföra under VFU och som blivande lärare.

Referenser

- Bruner, Jerome (2002). Kulturens väv. Utbildning i kulturpsykologisk belysning. Göteborg: Daidalos. Bruner, Jerome (1996). The Culture of Education. Harvard University Press.
- Elmgren, M & Henriksson, A (2013). Universitetspedagogik. Lund: Studentlitteratur.
- Emanuelsson, I (2004). Integrering/inkludering i svensk skola. I Tøssebro, J (red.), Integrering och inkludering. Lund: Studentlitteratur.
- Eriksson, A (2009). Om teori och praktik i lärarutbildning. En etnografisk och diskursanalytisk studie. Göteborg: Acta Universitatis Gothoburgensis.
- Paulin, A. (2008). Första tiden i yrket- från student till lärare. I Nordheden, I. & Paulin, A.(red.) Att äga språk Språkdidaktikens möjligheter. Stockholm: Stockholms universitets

Pedagogiskt arbete – ett forskarutbildningsämne formeras.

Sara Irisdotter Aldenmyr, Sören Högberg & Maria Olsson, Högskolan Dalarna

---

Syfte/mål

Syftet med detta paper är att med hjälp av nedslag i akademiska, såväl forsknings- som grundutbildningsrelaterade texter och strategiska styrdokument, diskutera hur ett nytt forskarutbildningsämne tar form, utkristalliseras och fylls med innehåll.

Metod

Litteraturstudier av ett kvalitativt urval av avhandlingar i pedagogiskt arbete de senaste 10 åren, samt analyser av hur lärosäten där grund- och forskarutbildning ges i ämnet definierar sitt ämne. Urvalet av texter utgår ifrån ambitionen att finna spridning mellan olika ansatser, teoretiska utgångspunkter och innehållsliga fokus.

Teoretisk inramning

Vi antar en i grunden läroplansteoretisk ansats, där vi liksom i analyser av ungdomsskolans styrdokument, läser de valda texterna utifrån en föreställning om att vissa läroplanskoder och ämnesmässiga avgränsningar har såväl (utbildnings-)politiska som utbildningsfilosofiska undertoner. Denna ansats är påtaglig i vår läsning av hur lärosäten avgränsar framför allt forskarutbildningsämnet pedagogiskt arbete, samt argumenterar för denna avgränsning. I analyserna av de valda avhandlingarna är vårt fokus detsamma, det vill säga, att se hur de genomförda forskningsstudierna i sig bidrar till vissa avgränsningar och innehållsliga ramar i förhållande till ämnet.

Förväntade slutsatser

Vi förväntar oss att se en stor spridning, men också att identifiera viss gravitation, vad gäller den gemensamma ambitionen att urskilja och markera såväl grund- som forskarutbildningsämnets särart i förhållande till andra, närliggande ämnens aktörer.

Relevans för pedagogiskt arbete

Med papret ämnar vi bidra till ämnet pedagogiskt arbetes fortsatta utveckling och 'självförståelse' som grund- och forskarutbildningsämne. Förhoppningen är att bidra till ökad integritet, demarkation och egenvärde för ämnet i och genom fortsatt intern dialog i ämnets miljöer, men också genom fortsatta diskussioner med andra utbildningsvetenskapliga ämnesmiljöer.